

VLAANDEREN

-

NEDERLAND

1-1

samenwerking

Fonds Podiumkunsten Nederland en Krokusfestival 2025 Vlaanderen

INHOUD

#1 INLEIDING	p2
#2 ARTISTIEK UITWISSELINGSLAB	p3
#3 GESPREKSTAFELS	p4
#4 KENMERKEN EN CLICHES	p4
#5 WELKE MEERWAARDE KUNNEN VERNIEUWDE SAMENWERKINGSMODELLEN BIEDEN?	p6
#6 WELKE CONCRETE ZAKEN KUNNEN AANGEPAKT WORDEN OM DIT TE REALISEREN?	p6
#7 WAT NEMEN WE MEE NA DEZE DAGEN?	p8
#8 HOE KAN HET NU VERDER?	p8

#1 INLEIDING

(uitgesproken door G. Verfaillie, artistieke leiding KROKUS, 03.03.2025)

De titel van deze gesprekstafels, namelijk Vlaanderen-Nederland 1-1, is geen toeval. Los van Vlaamse ideologisch-politieke interpretaties, die hier verder van geen nut noch belang zijn, wijst hij op een verbinding tussen een regio en een land. Toevallig, of niet, hebben ze heel wat gemeen, of dat denken ze toch, bijvoorbeeld de taal. Maar is dat zo en als dat zo is, is dat dan voldoende om van gemeenschappelijkheid te praten in zoveel zaken als daar zijn kunst en cultuur? Of is het precies het verschil, het andere aan de andere kant van de grens die het boeiend maakt? In elk geval, als ik de grens oversteek richting Maastricht, dan zie en voel ik dat ik in het buitenland ben. Maar als ik in Utrecht of godbetert Amsterdam kom, dan voel ik me nog veel meer in het buitenland. Hoewel dat ook weer mee valt als ik in New Delhi of Dakar ben... Bovendien, merkte u het al op, het is 1-1 in de wedstrijd.

Toen ik mijn eerste stappen zette in dit landschap, toen bestond er nog een jeugdtheaterfestival in Den Bosch waar de hele familie genereus samen hokte, verenigd in de overtuiging (of was het idealisme, onbevraagd idealisme) dat we er samen nog meer en beter van konden maken.

Die plek van heil en zegen schommelde later wat heen en weer, dook es op in Utrecht en dan weer in Antwerpen en het werd allemaal wat minder spitant. Maar er was 'Vuurtoren', een subsidieregeling om grensoverschrijdend te werken. Ondertussen had de Nederlandse suprematie van de jaren 90 wat plaats geruimd voor een strakke opkomst van het Vlaamse jeugdtheater dat alsmaar eigenzinniger en artistiek werd. Een evolutie die de + in de leeftijdsaanduidingen katapulteerde.

En zo kabbelden we verder, spreiden wat voorstellingen aan deze en gene kant van de grens, zetten af en toe een coproductie op en werden blind voor de veranderingen die op til waren. Zoals daar zijn existentiële crisissen. Nederland en Vlaanderen hebben er beide kennis mee gemaakt. Telkens volgt dan de voorspelbare reactie 'eigen kunstenaars eerst', dus even, terecht, noodgedwongen, noodzakelijk, vanzelfsprekend, de blik op het eigen veld laten rusten. Als er dan nog een pandemie voorbij dondert, dan wordt deze introverte blik nog intenser.

De laatste jaren is er een alsmaar groter wordende 'afstand' ontstaan tussen de werkvelden binnen de jeugdpodiumkunsten in Vlaanderen en Nederland. Vlaamse en Nederlandse makers delen een taal maar lijken elkaars werk niet meer te zien en te volgen en creëren steeds minder samen (op een

enkele uitzondering na). Besparingen aan beide kanten van de grens en de pandemie hebben zeker bij gedragen tot die vergrote afstand. Ook is in Vlaanderen zowel als in Nederland een denkoefening aan de gang over de toekomst van het bestel en het landschap. Ondertussen gaan ongetoetste ideeën en clichés de ronde en is de focus meer en meer komen te liggen op verschillen en/of gemeente verschillen.

Toegegeven, de scenes in beide landen vertonen ook verschillen (gelukkig maar):

- de economische realiteit tussen beide verschilt, dus ook de plaats van vrijetijdsbesteding en theaterbezoek
- de werking van schouwburgen is anders dan die van cultuurcentra
- de werking school-cultuur kent een andere aanpak
- de subsidiekanalen en -methodologie zijn anders
- de opleidingen en het landschap zelf zijn anders opgebouwd

In concreto is een dubbele afstand aan het werk (en die versterken elkaar uiteraard)

- productie, artistieke uitwisseling, creatie, onderzoek = makers
- spreiding = programmeurs

Tijdens het Krokusfestival werken FPK en Krokus samen om een artistiek uitwisselingslab op te zetten voor makers en programmeurs en makers uit te nodigen na te denken over de moeilijkheden/uitdagingen/onmogelijkheden, over de mogelijkheden/meerwaarde en over van het eerste naar het tweede te verschuiven op vlak van (co-)productie, talentontwikkeling en spreiding/presentatie.

2 ARTISTIEK UITWISSELINGSLAB

wo 26 – vr 28.02

Wie?

Vlaanderen	Katrijn De Cooman, Femke Platteau, Michai Geyzen
Nederland	Nynke van den Bergh, Sanne Nouws, (Sue-Ann Bel kon omwille van familiale omstandigheden niet deelnemen)
Lab-leader	Johan de Smet

Wat?

Tijdens een driedaags artistiek uitwisselingslab onder begeleiding van Johan De Smet (artistiek leider/regisseur Kopergietery Gent) werken drie makers uit Nederland en drie makers uit Vlaanderen drie dagen aan een verdiepend programma. Gedurende drie dagen werd nagedacht over en diverse aspecten van de beroepspraktijk besproken met telkens ook het oog op de eigenheid van het landschap in Nederland en in Vlaanderen. Zo hadden ze het over dramaturgie, over productiemogelijkheden, over talentontwikkeling, over de 'kenmerken' van het landschap, over esthetische oordelen en vooroordelen, over spreiding.

#3 GESPREKSTAFELS

ma 03.03

Wat?

Aan zes gesprekstafels bespraken professionelen (kunsten jong publiek) uit Nederland en Vlaanderen de volgende issues:

- welke vooroordelen leven er over de kunsten jong publiek aan de andere kant van de grens?
- Welke meerwaarde kan gecreëerd worden door een vernieuwde intensere samenwerking?
- welke initiatieven kunnen in concreto daartoe opgezet worden?

Wie?

35 professionelen (makers, gezelschappen, programmeurs, festivals) uit Nederland en Vlaanderen.

#4 KENMERKEN EN CLICHES

Zowel tijdens het uitwisselingslab als aan de gesprekstafels werd een brainstorm opgezet over hoe wij 'zij' ervaren, hoe Nederland denkt over Vlaamse producties en vice versa. Ook werd gevraagd naar oorzaken/redenen om nu niet samen te werken. Er werd in beide gevallen geen fact-check uitgevoerd, het ging erom 'het beeld' dat we van elkaar hebben weliswaar fragmentarisch in elkaar te zetten als uitgangspunt voor het verdere gesprek. Daarom lijsten we hieronder gewoon op wat er allemaal aangehaald werd.

NEDERLAND OVER VLAANDEREN

publiek

- gaat niet over België maar over Vlaanderen (er loopt een muur door het land)
- 'beter' opgevoed, braver, beleefd, meer inhoudelijk betrokken, heeft een andere humor
- overgedisciplineerde kinderen in de zalen

werk/producties

- meer 'makende' spelers, spelersgericht
- interdisciplinariteit is erg 'in'
- kunst is er meer verankerd in het onderwijs
- kunstenaarsstatuut bestaat er als vangnet
- voorstellingen zijn artistieker (of: onpedagogisch)
- esthetica is rommeliger, radicaler, performatiever, absurder, eigenzinnig
- veel werk vanuit improvisatie
- betrekken van kinderen/jongeren in proces en op de vloer is erg kenmerkend
- werk is maatschappelijk veel minder geëngageerd
- ze zijn tijdens de creatie en met het werk nauwelijks met hun publiek bezig, alles is meer artistiek-gericht
- voorstellingen zijn vaak erg talig 'Vlaams' (taalkloof)
- er is een harde scheidslijn tussen artistiek en commercieel (Studio 100)

promotie/marketing/communicatie

- algemeen is de communicatie indirecter, tussen de lijnen, onduidelijk
- conflictvermijdend, onderhuids, achter de rug om
- ze hebben een sterke zelfrelativering en zelfhumor, op rand van minderwaardigheidscomplex
- hun aanbod wordt nauwelijks bekend gemaakt in Nederland
- Vlaamse programmatoren zijn nauwelijks bereikbaar
- er is een andere timing van programmeren in Vlaanderen

- er is geen impresariaat dat voor beide markten werkt
- financieel
- hun uitkoopsommen zijn veel hoger, zelfs gewoon te duur
- onthaal
- algemene hospitality is in Vlaanderen beter
 - hun verwachtingen over catering zijn te veeleisend in Nederland
- opleiding
- ze hebben geen dramaturgie-opleiding

VLAANDEREN OVER NEDERLAND

publiek

- publiek is luider, mondiger, heftiger maar ook genereuzer (staande ovaties)
- hun humor is anders

werk/producties

- werk is meer 'into your face', director, explicieter
- grotere verbinding met het onderwijs
- werk is educatiever of pedagogischer
- werk is hapklaar, duidelijk, glad, clean, proper
- belevingstheater valt er in de smaak (vb meer voor- en nagesprekken)
- groteskere of zeker grotere spelvorm
- commerciëler
- 'musicalway'
- inclusie en diversiteit is er veel meer uitgebouwd (op podium en in zaal)
- dans: veel diverser (hiphop, street, urban)
- veel meer en beter aanbod voor de jeugd
- taal is 'anders' (moeilijk verstaanbaar)
- er is meer repertoire, meer aanbod theaterteksten

promotie/marketing/communicatie

- als Vlamingen moeten we er zelf promotie voeren (wat niet haalbaar is)
- hun promo is groter, zeker meer flashy
- directe en duidelijke communicatie
- transparantere maar scherpe afspraken
- ze zijn veel betere ondernemers en verkopers
- grotere en meer professionele marketingafdelingen in schouwburgen

financieel

- uitkoopsommen zijn er lager en worden altijd onderhandeld
- verkoopmarkt is er veel groter (met meer grotere schouwburgen)

onthaal

- programmeur beantwoordt geen mails, is niet aanwezig tijdens voorstelling
- jassen, tassen, drank mogen zomaar mee in de zaal
- lagere publieksopkomst

festivals

- gezellige festivals
- ze hebben meer festivals voor jonge makers

opleiding

- opleiding is er diverser: o.a. ook productie en dramaturgie

OPMERKING

Omdat bij de clichématige kenmerken opviel dat Nederlands werk als 'educatiever' ervaren werden en Vlaamse als 'artistieker', is er tijdens de gesprekstafels nog een bijkomende vraag voorgelegd. Namelijk: wat betekenen die woorden precies, educatiever en artistieker in deze context?

Opvallend was dat er wel omschrijvingen volgden (absurder/eigenzinniger/magischer versus belerend/publieksgericht/praktischer) maar veel verder kwam het gesprek (nog) niet. Meer nog, er werd op dit punt door beide partijen toegegeven dat dit alles gebaseerd was op clichés, maar dat we eigenlijk niet in staat zijn om dit te staven omdat we elkaar niet meer kennen. We beschouwen dit als een hele belangrijke 'tussen'-conclusie: het gebrek aan wederzijdse kennis.

#5 WELKE MEERWAARDE KUNNEN VERNIEUWDE SAMENWERKINGSMODELLEN BIEDEN?

Na deze verkenning van de verschillen (feitelijk of clichématig), zochten we naar perspectieven voor een eventuele vernieuwde aandacht voor elkaar. Waarom zouden we dat doen? Wat kan een meerwaarde betekenen? Ook hier volgt een lijst van wat er tijdens het gesprek allemaal aangestipt werd, zonder context, zonder duiding, zonder oordeel.

algemeen

- verrijking door verschillende perspectieven (creatie- en publiekscultuur)
- leren van elkaar (vb werken voor en vooral met jeugd)
- het is te logisch om het niet te doen
- begrenzing versus grenzeloosheid
- betere duurzaamheid
- internationaal profileren als één taalgebied
- gedeelde aandacht voor podiumerfgoed

spreiding

- het taalgebied (dus ook productie- en afzetmarkt) is al zo klein en wordt nu nog meer afgeknipt
- nood aan meer spreiding 'over de grens'
- aanbod aan beide kanten wordt pluriformer en diverser
- er kan een aanvullend aanbod gecreëerd worden

vakmanschap

- kennisuitwisseling (vb over maakprocessen, decorbouw, marketing, dramaturgie, educatie en publieksbelang)
- talentontwikkeling delen
- opleidingen gericht op Nederland én Vlaanderen

#6 WELKE CONCRETE ZAKEN KUNNEN AANGEPAKT WORDEN OM DIT TE REALISEREN?

algemeen

- beleidsmatig meer samenwerken of toch zeker bepaalde hindernissen weghalen
- stimuleren van programmering van werk van de andere kant van de grens (vb tussenkomst transportkosten of basisprijs voor presentatieplekken + subsidie)
- opmaken van Nederlands + Vlaamse database (gezelschappen, makers, festivals, schouwburgen/cultuurcentra)

- fact-sheet over elkaars systemen (vb ook subsidiëring, timings, enz)
- landschapstekening van beide delen en centraliseren
- publieksonderzoek(en) opzetten

programmering

- zijn boekingsperiodes op elkaar af te stemmen?
- gezamenlijk impresariaat/verkoopsbureau – coaching impresariaten
- stimuleren van bezoek door programmatoren/programmeurs aan presentatiedagen aan beide kanten van de grens
- label voor Vlaams/Nederlandse programmering, zo meer in de kijker zetten en er grotere zichtbaarheid aan geven

(artistieke) uitwisseling

- 4 partners (2 uit elk land) die een intentieverklaring afgeven om een project te realiseren met werk 'van over de grens' + programmeurs uitnodigen + netwerkmoment / kan ook mini-festival zijn op gestructureerde basis en/of rondreizend
- fysieke makersdagen opzetten: work-in-progress, try-outs, vragen over mogelijke samenwerking
- maaklab (principe pressure cooking): groep van Nederlandse en Vlaamse jeugdtheatermakers samen in uitwisselingslab, 1 week of 2 weken, elkaars werk en methodologie verkennen, samen creatie maken (try-out) = elkaar leren kennen
- oude rotten / jonge honden: ervaren maker uit één land 'koppelen' aan jonge makers uit andere land
- platform uitwerken: on-line communicty, themagesprekken, whatslab: makersvragen
- peter- of meterschap: verbinding tussen een maker uit ene land met maker/gezelschap uit andere land, vb voor één jaar

festivals

- inzetten op wederzijdse focus (subsidiële ondersteuning?)
- jonge talenten: meer uitwisseling vb via festivals
- festivalbezoeken door delegaties makers/programmeurs

coproductie

- heeft nood aan kennis van beide systemen (zie hoger), maar ook van directe en persoonlijke interesse en kruisbestuiving. Die moet gefaciliteerd worden (te starten bij de opleidingen) door contactmomenten – ontmoetingen – trainingen – uitwisselingsmomenten.

talentontwikkeling en opleidingen

- initiatieven vanuit opleidingen: van info over landschap in het andere land tot festivalbezoeken over de grens
- residenties voor makers van beide landen
- uitwisselingsdagen voor makers
- gezamenlijke netwerkmomenten voor makers en/of programmeurs (kennisdeling)

overleg

- collegagroep programmeurs jong publiek bestaat in Vlaanderen, iets gelijkaardigs oprichten in Nederland en vervolgens ook paar gezamenlijke meetings
- rol voor bovenbouworganisaties of steunpunten (Vlaanderen) – ook Assitej Nederland en Assitej België om hierin initiatieven te ontwikkelen

#7 WAT NEMEN WE MEE NA DEZE DAGEN?

1

De 'sense of urgency' om grensoverschrijdend weer samen te werken wordt door iedereen gedeeld. Het was opvallend hoeveel eensgezindheid daarover was, zelfs al is de meerwaarde ervan wel te benoemen maar nog niet altijd meetbaar.

2

Uiteraard leven er clichés en zijn er verschillen, maar toch kwam de focus te liggen op én de verbinding (het gezamenlijke) en de rijkheid aan verschillen in dat gezamenlijke.

3

Het vergroten van de speelkansen speelt een belangrijke rol, hoewel ook veel aandacht ging naar talentontwikkeling, coproductie en samenwerking.

4

Zowel in het uitwisselingslab als aan de gesprekstafels werden heel concrete, eerder kleinschalige en haalbare initiatieven voorgesteld om de banden weer aan te halen.

5

Hét issue bij uitstek is: we praten wel over elkaar, maar niet met elkaar. Eigenlijk kennen we elkaar niet meer. Veel van de voorstellen gaan van die noodzaak uit: kennismaken.

6

Die kennismaking en de verdere initiatieven situeren zich best op diverse lagen: programmeurs/programmatoren, makers/gezelschappen, festivals, talentontwikkeling (ook opleidingen).

#8 HOE KAN HET NU VERDER?

Deze activiteiten, het artistieke uitwisselingslab en de gesprekstafels, tijdens het Krokusfestival 2025 waren een initiatief van FONDS PODIUMKUNSTEN NEDERLAND en KROKUS (Krokusfestival en HET LAB). Het was en is de bedoeling om ook in Nederland een uitwisselingslab voor makers te organiseren.

Daarnaast is duidelijk dat er best 'ergens' een vervolgesprek in Nederland georganiseerd kan worden. Uiteraard kan en mag dit zich baseren op dit verslagrapport en de ideeën en suggesties die hierin vermeld staan.

Maar het is vooral te hopen dat het niet enkel bij een tweede gesprek blijft maar dat een aantal concrete, praktische en haalbare initiatieven op korte termijn uitgewerkt zullen worden. Dat kan door de sector zelf gebeuren al of niet ondersteund door de bovenbouworganisaties en/of de respectievelijke Assitej-organisaties.

Hasselt, 22.03.2025

Gerhard Verfaillie

artistieke leiding KROKUS (= Krokusfestival & HET LAB)